

Codul penal

Codul de procedură penală

Legile de executare

- ☐ Decizii ale Curții Constituționale
- ☐ Recursuri în interesul legii
- ☐ Hotărâri prealabile
- ☐ Legislație conexă
- ☐ Index alfabetic

Ediție îngrijită și adnotată de
Procuror dr. Ioan-Paul Chiș și
Judecător dr. Victor Văduva

Actualizată la data de
3 septembrie 2025

PARTEA SPECIALĂ

Titlul I. Infracțiuni contra persoanei

Capitolul I. Infracțiuni contra vieții

Legislație conexă: ► art. 22 alin. (1) C. Rom.; ► art. 2 parag. 1 teza I CEDO; ► art. 2 alin. (1) CDFUE.

Art. 188. Omorul. (1) Uciderea unei persoane se pedepsește cu închisoarea de la 10 la 20 de ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

(2) Tentativa se pedepsește. *[R.A.: art. 174 CP 1969]*

Recurs în interesul legii (CP 1969). A se vedea Decizia nr. 35/2008 a Înaltei Curți de Casație și Justiție, Secțiile Unite, redată în extras *infra*, la art. 383.

Legislație conexă: art. 32 din Legea nr. 535/2004 privind prevenirea și combaterea terorismului (M. Of. nr. 1161 din 8 decembrie 2004).

Art. 189. Omorul calificat. (1) Omorul săvârșit în vreuna dintre următoarele împrejurări:

a) cu premeditare;

b) din interes material;

c) pentru a se sustrage ori pentru a sustrage pe altul de la tragerea la răspundere penală sau de la executarea unei pedepse;

d) pentru a înlesni sau a ascunde săvârșirea altei infracțiuni;

e) de către o persoană care a mai comis anterior o infracțiune de omor sau o tentativă la infracțiunea de omor;

f) asupra a două sau mai multor persoane;

g) asupra unei femei gravide;

h) prin cruzimi;

i)^[1] profitând de starea de vădită vulnerabilitate a persoanei vătămate, datorată vârstei, stării de sănătate, infirmității sau altor cauze,

se pedepsește cu detențiune pe viață sau închisoare de la 15 la 25 de ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

(2) Tentativa se pedepsește. *[R.A.: art. 175 și art. 176 CP 1969]*

Dezlegarea unor chestiuni de drept. Prin Decizia nr. 17/2018 (M. Of. nr. 1000 din 27 noiembrie 2018), Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, a admis sesizarea formulată de Curtea de Apel Alba Iulia, Secția penală, prin care s-a solicitat pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea de principiu a chestiunii de drept: „Dacă, în interpretarea dispozițiilor art. 189 alin. (1) lit. e) din Codul penal prin raportare la dispozițiile art. 169 din Codul penal, intervenirea reabilitării sau împlinirea termenului de reabilitare cu privire la persoana unui inculpat, condamnat anterior definitiv pentru o infracțiune de omor sau tentativă la infracțiunea de omor, împiedică reținerea agravantei prevăzute de art. 189 alin. (1) lit. e) din Codul penal, în cazul comiterii unei noi infracțiuni de omor sau tentative la infracțiunea de omor”, și a stabilit:

^[1] Lit. i) de la alin. (1) al art. 189 a fost introdusă prin art. unic pct. 1 din Legea nr. 248/2023.

„În interpretarea art. 189 alin. (1) lit. e) din Codul penal și a art. 169 alin. (1) din Codul penal, în cazul săvârșirii unei noi infracțiuni de omor sau tentative la infracțiunea de omor, reabilitarea ori împlinirea termenului de reabilitare cu privire la persoana condamnată definitiv care a comis anterior o infracțiune de omor sau o tentativă la infracțiunea de omor nu împiedică reținerea elementului circumstanțial agravant prevăzut în art. 189 alin. (1) lit. e) din Codul penal”.

Recurs în interesul legii (CP 1969). Prin Decizia nr. V/2006 (M. Of. nr. 492 din 7 iunie 2006), Înalta Curte de Casație și Justiție, Secțiile Unite, a stabilit:

„Actele de violență cu intenția de a ucide, săvârșite în aceeași împrejurare asupra a două persoane, dintre care una a decedat, constituie atât infracțiune unică, ci este suficient să fi fost comisă sau deosebit de grav – comisă asupra unei singure persoane, cât și tentativa de omor, după caz, simplu, calificat sau deosebit de grav, aflate în concurs.

Agravanta prevăzută în art. 176 alin. (1) lit. b) din Codul penal [art. 189 alin. (1) lit. f) CP actual – n.r.] nu este aplicabilă în cazul faptelor menționate”.

Decizie de îndrumare. Prin Decizia de îndrumare nr. 4/1970, Tribunalul Suprem a dispus:

„1. Pentru existența infracțiunii de omor deosebit de grav prevăzut de art. 176 alin. (1) lit. b) din Codul penal [omorul calificat prevăzut de art. 189 alin. (1) lit. f) CP actual – n.r.] nu este necesar ca făpta să fi fost săvârșită printr-o acțiune unică, ci este suficient să fi fost comisă în aceeași împrejurare chiar prin acțiuni diferite. Prevederile art. 176 alin. (1) lit. c) din Codul penal [art. 189 alin. (1) lit. e) CP actual – n.r.] sunt aplicabile atât în situația în care pentru primul omor infractorul a fost condamnat anterior printr-o hotărâre definitivă, cât și în cazul în care acesta este judecat deodată pentru toate omorurile săvârșite în împrejurări diferite. În ambele situații se vor aplica însă, după caz, dispozițiile legale privitoare la starea de recidivă sau la concursul de infracțiuni. 2. Tentativa de omor, asupra a două sau mai multor persoane, va fi sancționată, când niciuna dintre victime nu a decedat, în baza art. 21 din Codul penal [art. 33 CP actual – n.r.] combinat cu art. 176 lit. b) din Codul penal. 3. Dacă, în cazul menționat la punctul 2, una dintre victime a decedat, făpta va constitui atât infracțiunea de omor – simplu, calificat sau deosebit de grav – săvârșită asupra unei singure persoane, cât și tentativa de omor, după caz, simplu, calificat sau deosebit de grav, aflate în concurs”.

Legislație conexă: art. 32 din Legea nr. 535/2004 privind prevenirea și combaterea terorismului (M. Of. nr. 1161 din 8 decembrie 2004).

Art. 190. Uciderea la cererea victimei. Uciderea săvârșită la cererea explicită, serioasă, conștientă și repetată a victimei care suferea de o boală incurabilă sau de o infirmitate gravă atestată medical, cauzatoare de suferințe permanente și greu de suportat, se pedepsește cu închisoarea de la unu la 5 ani.

Art. 191. Determinarea sau înlesnirea sinuciderii. (1) Fapta de a determina sau înlesni sinucidera unei persoane, dacă sinucidera a avut loc, se pedepsește cu închisoarea de la 3 la 7 ani.

(2) Când fapta prevăzută în alin. (1) s-a săvârșit față de un minor cu vârsta cuprinsă între 13 și 18 ani sau față de o persoană cu discernământ diminuat, pedeapsa este închisoarea de la 5 la 10 ani.

(3) Determinarea sau înlesnirea sinuciderii, săvârșită față de un minor care nu a împlinit vârsta de 13 ani sau față de o persoană care nu a putut să-și dea seama de consecințele acțiunilor sau inacțiunilor sale ori nu putea să le controleze, dacă sinucidera a avut loc, se pedepsește cu închisoarea de la 10 la 20 de ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

(4) Dacă actele de determinare sau înlesnire prevăzute în alin. (1)-(3) au fost urmate de o încercare de sinucidere, limitele speciale ale pedepsei se reduc la jumătate. *[R.A.: art. 179 CP 1969]*

Art. 192. Uciderea din culpă. (1) Uciderea din culpă a unei persoane se pedepsește cu închisoarea de la unu la 5 ani.

(2) Uciderea din culpă ca urmare a nerespectării dispozițiilor legale ori a măsurilor de prevedere pentru exercițiul unei profesii sau meserii ori pentru efectuarea unei anumite activități se pedepsește cu închisoarea de la 2 la 7 ani. Când încălcarea dispozițiilor legale ori a măsurilor de prevedere constituie prin ea însăși o infracțiune se aplică regulile privind concursul de infracțiuni.

(3) Dacă prin fapta săvârșită s-a cauzat moartea a două sau mai multor persoane, limitele speciale ale pedepsei prevăzute în alin. (1) și alin. (2) se majorează cu jumătate. *[R.A.: art. 178 CP 1969]*

Capitolul II. Infracțiuni contra integrității corporale sau sănătății

Legislație conexă: ► art. 22 alin. (1) C. Rom.; ► art. 3 alin. (1) CDFUE.

Art. 193. Lovirea sau alte violențe. (1)^[1] Lovirea sau orice acte de violență cauzatoare de suferințe fizice se pedepsesc cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă.

(2) Fapta prin care se produc leziuni traumatice sau este afectată sănătatea unei persoane, a cărei gravitate este evaluată prin zile de îngrijiri medicale de cel mult 90 de zile, se pedepsește cu închisoare de la 1 an la 5 ani sau cu amendă.

(2')^[2] Limitele speciale ale pedepsei prevăzute în alin. (1) și (2) se majorează cu o treime atunci când:

a) victima se află în îngrijirea, ocrotirea, educarea, paza sau tratamentul făptuitorului;

b) victima este un minor;

c) fapta este săvârșită în public;

d) făptuitorul are asupra sa o armă de foc, un obiect, un dispozitiv, o substanță sau un animal ce pot pune în pericol viața, sănătatea ori integritatea corporală a persoanelor.

(3) Acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate.

(4)^[3] În cazul faptelor săvârșite în condițiile alin. (2'), acțiunea penală poate fi pusă în mișcare și din oficiu. *[R.A.: art. 180 alin. (1), (2), alin. (3) teza I și alin. (4) teza I CP 1969]*

Recurs în interesul legii. Prin Decizia nr. 11/2019 (M. Of. nr. 477 din 12 iunie 2019), Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul competent să judece recursul în interesul legii, a admis recursul în interesul legii declarat de procurorul general al Parchetului de pe lângă

^[1] Alin. (1) și (2) ale art. 193 sunt reproduse astfel cum au fost modificate prin art. I pct. 3 din Legea nr. 116/2025.

^[2] Alin. (2') al art. 193 a fost introdus prin art. unic pct. 2 din Legea nr. 248/2023.

^[3] Alin. (4) al art. 193 a fost introdus prin art. unic pct. 3 din Legea nr. 248/2023.

Înalta Curte de Casație și Justiție și, în interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 193 raportat la art. 199 alin. (1) din Codul penal, a stabilit:

„Pentru infracțiunea de lovire sau alte violențe săvârșită asupra unui membru de familie, prevăzută de art. 193 raportat la art. 199 alin. (1) din Codul penal, atunci când acțiunea penală a fost pusă în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate, încetarea procesului penal poate fi dispusă numai ca efect al retragerii plângerii prealabile, și nu ca efect al împăcării”.

Dezlegarea unor chestiuni de drept. A se vedea Decizia nr. 58/2023 a Înaltei Curți de Casație și Justiție, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, redată în extras *infra*, la art. 199.

Legislație conexă: ► art. 24 din Legea nr. 191/2003 privind infracțiunile la regimul transportului naval (M. Of. nr. 332 din 16 mai 2003); ► art. 652 din Legea nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătății, republicată (M. Of. nr. 652 din 28 august 2015).

Art. 194. Vătămarea corporală. (1) Fapta prevăzută în art. 193, care a cauzat vreuna dintre următoarele consecințe:

- a) o infirmitate;
- b) leziuni traumatice sau afectarea sănătății unei persoane, care au necesitat, pentru vindecare, mai mult de 90 de zile de îngrijiri medicale;
- c) un prejudiciu estetic grav și permanent;
- d) avortul;
- e) punerea în primejdie a vieții persoanei, se pedepsește cu închisoarea de la 2 la 7 ani.

(2) Când fapta a fost săvârșită în scopul producerii uneia dintre consecințele prevăzute în alin. (1) lit. a), lit. b) și lit. c), pedeapsa este închisoarea de la 3 la 10 ani.

(2¹)^[1] Limitele speciale ale pedepsei prevăzute în alin. (1) și (2) se majorează cu o treime atunci când:

- a) victima se află în îngrijirea, ocrotirea, educarea, paza sau tratamentul făptuitorului;
- b) victima este un minor;
- c) fapta este săvârșită în public;
- d) făptuitorul are asupra sa o armă de foc, un obiect, un dispozitiv, o substanță sau un animal ce pot pune în pericol viața, sănătatea ori integritatea corporală a persoanelor.

(3) Tentativa la infracțiunea prevăzută în alin. (2) se pedepsește. **[R.A.: art. 181 alin. (1), alin. (2) teza I și alin. (3) teza I și art. 182 CP 1969]**

Legislație conexă: ► art. 24 din Legea nr. 191/2003 privind infracțiunile la regimul transportului naval (M. Of. nr. 332 din 16 mai 2003); ► art. 32 din Legea nr. 535/2004 privind prevenirea și combaterea terorismului (M. Of. nr. 1161 din 8 decembrie 2004); ► art. 652 din Legea nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătății, republicată (M. Of. nr. 652 din 28 august 2015).

Art. 195. Lovirile sau vătămrile cauzatoare de moarte. Dacă vreuna dintre faptele prevăzute în art. 193 și art. 194 a avut ca urmare moartea victimei, pedeapsa este închisoarea de la 6 la 12 ani. **[R.A.: art. 183 CP 1969]**

^[1] Alin. (2¹) al art. 194 a fost introdus prin art. unic pct. 4 din Legea nr. 248/2023.

Art. 196. Vătămarea corporală din culpă. (1) Fapta prevăzută în art. 193 alin. (2) săvârșită din culpă de către o persoană aflată sub influența băuturilor alcoolice ori a unei substanțe psihoactive sau în desfășurarea unei activități ce constituie prin ea însăși infracțiune se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la un an sau cu amendă.

(2) Fapta prevăzută în art. 194 alin. (1) săvârșită din culpă se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 2 ani sau cu amendă.

(3) Când fapta prevăzută în alin. (2) a fost săvârșită ca urmare a nerespectării dispozițiilor legale sau a măsurilor de prevedere pentru exercitiul unei profesii sau meserii ori pentru efectuarea unei anumite activități, pedeapsa este închisoarea de la 6 luni la 3 ani sau amenda.

(4) Dacă urmările prevăzute în alin. (1)-(3) s-au produs față de două sau mai multe persoane, limitele speciale ale pedepsei se majorează cu o treime.

(5) Dacă nerespectarea dispozițiilor legale ori a măsurilor de prevedere sau desfășurarea activității care a condus la comiterea faptelor prevăzute în alin. (1) și alin. (3) constituie prin ea însăși o infracțiune se aplică regulile privind concursul de infracțiuni.

(6) Acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate. [R.A.: art. 184 CP 1969]

Dezlegarea unor chestiuni de drept. 1. Prin Decizia nr. 4/2015 (M. Of. nr. 244 din 9 aprilie 2015), Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, a admis sesizarea formulată de Tribunalul București, Secția I penală, privind pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea chestiunii de drept, respectiv dacă infracțiunea de vătămare corporală din culpă prevăzută de art. 184 alin. (2) teza I [fapta a avut vreuna dintre urmările prevăzute de art. 182 alin. (1)] și (4) din Codul penal din 1969 își găsește corespondentul în infracțiunea de vătămare corporală din culpă prevăzută de art. 196 alin. (2) și (3) din actualul Cod penal sau dacă, dimpotrivă, este dezincriminată, și a stabilit:

„Infracțiunea de vătămare corporală din culpă prevăzută de art. 184 alin. (2) teza I [fapta a avut vreuna dintre urmările prevăzute de art. 182 alin. (1)] și alin. (4) din Codul penal din 1969 în ipoteza în care fapta a produs o vătămare ce a necesitat între 11 și 90 de zile de îngrijiri medicale și nu îndeplinește una dintre condițiile impuse de alin. (1) al art. 196 din Codul penal este dezincriminată începând cu data de 1 februarie 2014”.

2. Prin Decizia nr. 8/2018 (M. Of. nr. 539 din 28 iunie 2018), Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, a admis sesizarea formulată de Curtea de Apel Bacău, Secția penală și pentru cauze cu minori și de familie, prin care s-a solicitat pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea de principiu a următoarei chestiuni de drept: „dacă pentru întrunirea tipicității infracțiunii prevăzute de art. 196 alin. (1) din Codul penal, privind vătămarea corporală din culpă, sintagma din teza I a acestui text incriminator, respectiv «(...) sub influența băuturilor alcoolice (...)», trebuie interpretată ca referindu-se la un anumit grad de îmbibație de alcool pur în sânge, eventual cel indicat de legiuitor la art. 336 alin. (1) din Codul penal, sau, indiferent de gradul de îmbibație alcoolică în sânge, este atrasă răspunderea penală a oricărei persoane care săvârșeste o vătămare corporală din culpă sub această modalitate normativă, dacă a consumat alcool depistabil prin mijloace tehnice sau medico-legale prevăzute de legislație”, și a stabilit:

„În interpretarea dispozițiilor art. 196 alin. (1) teza I din Codul penal, care incriminează fapta prevăzută în art. 193 alin. (2) din Codul penal săvârșită din culpă de către o persoană aflată sub influența băuturilor alcoolice, existența infracțiunii de vătămare corporală din culpă nu este condiționată de o anumită limită a îmbibației alcoolice”.

Art. 197. Relele tratamente aplicate minorului. Punerea în primejdie gravă, prin măsuri sau tratamente de orice fel, a dezvoltării fizice, intelectuale sau morale a minorului, de către părinți sau de orice persoană în grija căreia se află minorul, se pedepsește cu închisoarea de la 3 la 7 ani și interzicerea exercitării unor drepturi. *[R.A.: art. 306 CP 1969]*

Recurs în interesul legii (CP 1969). Prin Decizia nr. 37/2008 (M. Of. nr. 177 din 23 martie 2009), Înalta Curte de Casație și Justiție, Secțiile Unite, în interpretarea dispozițiilor art. 306 CP 1969 (art. 197 CP actual – n.r.), a stabilit:

„Infrațiunile de lovire sau alte violențe prevăzute de art. 180 din Codul penal (art. 193 CP actual – n.r.), vătămare corporală prevăzută de art. 181 din Codul penal (art. 194 CP actual – n.r.) și lipsire de libertate în mod ilegal prevăzută de art. 189 din Codul penal (art. 205 CP actual – n.r.), după caz, se vor reține în concurs ideal cu infracțiunea de rele tratamente aplicate minorului, în cazul faptei părintelui sau persoanei căreia minorul i-a fost încredințat spre creștere și educare, care abuzează de autoritatea sa și, contrar intereselor minorului, exercită acte de violență sau lipsire de libertate împotriva acestuia, cu intenția de a-i produce suferințe, vătămări fizice sau morale, și care au pus în primejdie gravă dezvoltarea fizică, intelectuală sau morală a minorului”.

Notă. În prezent, în cazul în care este vorba despre membri de familie, trebuie avute în vedere și dispozițiile art. 199 CP actual.

Legislație conexă: art. 94-103 din Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului, republicată (M. Of. nr. 159 din 5 martie 2014).

Art. 198. Încăierarea. (1)^[1] Participarea la o încăierare se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă.

(2) Dacă în cursul încăierării s-a cauzat o vătămare corporală uneia sau mai multor persoane și nu se cunoaște care dintre participanți a produs urmările, se aplică tuturor pedeapsa închisorii de la unu la 5 ani, cu excepția victimei, care răspunde potrivit alin. (1).

(3) Când prin fapta săvârșită în condițiile alin. (2) s-a cauzat moartea unei persoane, pedeapsa este închisoarea de la 6 la 12 ani, iar dacă s-a cauzat moartea a două sau mai multor persoane, limitele speciale ale pedepsei se majorează cu o treime.

(4) Nu se pedepsește cel care a fost prins în încăierare împotriva voinței sale sau care a încercat să-i despartă pe alții. *[R.A.: art. 322 CP 1969]*

Dezlegarea unor chestiuni de drept. Prin Decizia nr. 49/2024 (M. Of. nr. 1102 din 5 noiembrie 2024), Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, a admis sesizarea formulată de Curtea de Apel Suceava, Secția penală și pentru cauze cu minori, prin care s-a solicitat pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea următoarei chestiuni de drept: „Dacă în interpretarea dispozițiilor art. 198 alin. (1) din Codul penal, ale art. 19 alin. (2) din Codul de procedură penală și ale art. 1.370 din Codul civil este admisibilă acțiunea civilă formulată de un inculpat – participant la săvârșirea infracțiunii de încăierare prevăzute de art. 198 alin. (1) din Codul penal împotriva altui inculpat – participant la aceeași infracțiune de încăierare prevăzută de art. 198 alin. (1) din Codul penal, având ca obiect pretenții civile decurgând din leziunile suferite ca urmare a încăierării”, și a stabilit:

^[1] Alin. (1) al art. 198 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. unic pct. 5 din Legea nr. 248/2023.

„În interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 198 alin. (1) din Codul penal, ale art. 19 alin. (2) din Codul de procedură penală și ale art. 1.370 din Codul civil, este admisibilă acțiunea civilă formulată de un inculpat – participant la săvârșirea infracțiunii de încăierare prevăzute de art. 198 alin. (1) din Codul penal împotriva altui inculpat – participant la aceeași infracțiune de încăierare prevăzută de art. 198 alin. (1) din Codul penal”.

Capitolul III. Infracțiuni săvârșite asupra unui membru de familie

Art. 199. Violența în familie. (1) Dacă faptele prevăzute în art. 188, art. 189 și art. 193-195 sunt săvârșite asupra unui membru de familie, maximul special al pedepsei prevăzute de lege se majorează cu o pătrime.

(2)^[1] În cazul infracțiunilor prevăzute în art. 193 și art. 196 săvârșite asupra unui membru de familie, acțiunea penală poate fi pusă în mișcare și din oficiu. **[R.A.:** art. 175 alin. (1) lit. c), art. 180 alin. (1'), (2'), (3) și (4) și art. 181 alin. (1'), (2) și (3) CP 1969]

Recurs în interesul legii. A se vedea Decizia nr. 11/2019 a Înaltei Curți de Casație și Justiție, Completul competent să judece recursul în interesul legii, redată în extras *supra*, la art. 193.

Dezlegarea unor chestiuni de drept. Prin Decizia nr. 58/2023 (M. Of. nr. 965 din 25 octombrie 2023), Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, a admis sesizarea formulată de Curtea de Apel Bacău, Secția penală și pentru cauze cu minori și de familie, prin care s-a solicitat pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea următoarei chestiuni de drept: „Termenul general de prescripție pentru infracțiunea de lovire sau alte violențe în modalitatea violenței în familie, prevăzută de art. 193 alin. (2) din Codul penal cu aplicarea art. 199 alin. (1) din Codul penal, ambele norme raportate la art. 187 din Codul penal privind înțelesul noțiunii de pedeapsă prevăzută de lege, este cel arătat de art. 154 alin. (1) lit. c) din Codul penal sau cel indicat de art. 154 alin. (1) lit. d) din Codul penal, respectiv natura juridică a art. 199 alin. (1) din Codul penal este: 1. de infracțiune de sine stătătoare (autonomă); 2. de formă agravată a infracțiunii pe lângă care se aplică (în primele 2 situații termenul general de prescripție fiind astfel de 8 ani) sau 3. de cauză specială de agravare a pedepsei în anumite circumstanțe (în această din urmă situație termenul general de prescripție fiind astfel de 5 ani)” și a stabilit: „*Incriminarea din art. 199 alin. (1) din Codul penal reprezintă o variantă agravată a infracțiunii de lovire sau alte violențe, prevăzută de art. 193 alin. (2) din Codul penal.*

Termenul general de prescripție pentru infracțiunea de lovire sau alte violențe în modalitatea violenței în familie, prevăzută de art. 193 alin. (2) din Codul penal cu aplicarea art. 199 alin. (1) din Codul penal, este cel arătat de art. 154 alin. (1) lit. c) din Codul penal”.

Legislație conexă: ► Legea nr. 217/2003 pentru prevenirea și combaterea violenței domestice, republicată (M. Of. nr. 948 din 15 octombrie 2020); ► Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice, adoptată la Istanbul la 11 mai 2011, ratificată prin Legea nr. 30/2016 (M. Of. nr. 224 din 25 martie 2016); ► Legea nr. 26/2024 privind ordinul de protecție (M. Of. nr. 172 din 4 martie 2024); ► Ordinul ministrului afacerilor interne nr. 138/2024 privind stabilirea modalității de gestionare de către polițiști a cazurilor privind actele de violență (M. Of. nr. 853 din 27 august 2024); ► Directiva (UE) 2024/1385 a Parlamentului European și a Consiliului din 14 mai 2024 privind combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice (J.O. L din 24 mai 2024).

^[1] Alin. (2) al art. 199 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. unic din Legea nr. 233/2020.

Art. 200. Uciderea ori vătămarea nou-născutului săvârșită de către mamă. (1)

Uciderea copilului nou-născut imediat după naștere, dar nu mai târziu de 24 de ore, săvârșită de către mama aflată în stare de tulburare psihică se pedepsește cu închisoarea de la unu la 5 ani.

(2) Dacă faptele prevăzute în art. 193-195 sunt săvârșite asupra copilului nou-născut imediat după naștere, dar nu mai târziu de 24 de ore, de către mama aflată în stare de tulburare psihică, limitele speciale ale pedepsei sunt de o lună și, respectiv, 3 ani. *[R.A.: art. 177 CP 1969]*

Decizie de îndrumare. Prin Decizia de îndrumare nr. 2/1976, Tribunalul Suprem a dispus: „2. Activitățile complicei ori instigatorului la suprimarea vieții copilului nou-născut, imediat după naștere, de către mama care s-a aflat într-o stare de tulburare pricinuită de naștere, se consideră complicitate ori instigare la infracțiunea de omor calificat [art. 175 lit. d) sau, după caz, și lit. a) ori c) din același articol] [art. 189 alin. (1) lit. a) și art. 199 CP actual – n.r.], iar nu la infracțiunea de pruncucidere. 3. În lipsa unor elemente circumstanțiale care să justifice încadrarea faptei ca infracțiune de pruncucidere, activitatea mamei de a fi suprimat viața copilului nou-născut urmează să fie încadrată în dispozițiile art. 175 lit. c) și d) din Codul penal (art. 199 CP actual – n.r.). Dacă din probe rezultă că mama copilului a acționat cu premeditare, se va reține, ca element circumstanțial al omorului calificat, și cel prevăzut la lit. a) din art. 175 din Codul penal [art. 189 alin. (1) lit. a) CP actual – n.r.]. În cazul încadrării juridice a faptei mamei potrivit alin. (1) de mai sus, activitățile celorlalți participanți urmează să fie încadrate în dispozițiile art. 175 lit. d) din Codul penal, iar, dacă au acționat cu premeditare ori sunt rude apropiate, încadrarea se va face, după caz, și în lit. a) sau c) din același text de lege [art. 189 alin. (1) lit. a) și art. 199 CP actual – n.r.]. 4. Dacă uciderea nou-născutului a fost comisă de o altă persoană, activitatea de participare a mamei urmează să fie încadrată ca instigare, complicitate sau coautorat la infracțiunea prevăzută de art. 175 lit. c) și d), sau și de la lit. a) din menționatul text [art. 189 alin. (1) lit. a) și art. 199 CP actual – n.r.], în cazul în care a acționat cu premeditare”.

Notă. Varianta agravată de la art. 175 alin. (1) lit. d) CP 1969 (omorul săvârșit profitând de starea de neputință a victimei de a se apăra) nu a mai fost preluată în Codul penal actual, putând fi avută însă în vedere circumstanța agravantă prevăzută de art. 77 lit. e) CP actual.

Capitolul IV. Agresiuni asupra fătului

Art. 201. Întreruperea cursului sarcinii. (1) Întreruperea cursului sarcinii săvârșită în vreuna dintre următoarele împrejurări:

- a) în afara instituțiilor medicale sau a cabinetelor medicale autorizate în acest scop;
 - b) de către o persoană care nu are calitatea de medic de specialitate obstetrică-ginecologie și drept de liberă practică medicală în această specialitate;
 - c) dacă vârsta sarcinii a depășit paisprezece săptămâni,
- se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă și interzicerea exercitării unor drepturi.

(2) Întreruperea cursului sarcinii, săvârșită în orice condiții, fără consimțământul femeii însărcinate, se pedepsește cu închisoarea de la 2 la 7 ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

(3) Dacă prin faptele prevăzute în alin. (1) și alin. (2) s-a cauzat femeii însărcinate o vătămare corporală, pedeapsa este închisoarea de la 3 la 10 ani și interzicerea exercitării unor drepturi, iar dacă fapta a avut ca urmare moartea femeii însărcinate, pedeapsa este închisoarea de la 6 la 12 ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

(4) Când faptele au fost săvârșite de un medic, pe lângă pedeapsa închisorii, se va aplica și interzicerea exercitării profesiei de medic.

(5) Tentativa la infracțiunile prevăzute în alin. (1) și alin. (2) se pedepsește.

(6) Nu constituie infracțiune întreruperea cursului sarcinii în scop terapeutic efectuată de un medic de specialitate obstetrică-ginecologie, până la vârsta sarcinii de douăzeci și patru de săptămâni, sau întreruperea ulterioară a cursului sarcinii, în scop terapeutic, în interesul mamei sau al fătului.

(7) Nu se pedepsește femeia însărcinată care își întrerupe cursul sarcinii. **[R.A.: art. 185 CP 1969]**

Art. 202. Vătămarea fătului. (1) Vătămarea fătului, în timpul nașterii, care a împiedicat instalarea vieții extrauterine se pedepsește cu închisoarea de la 3 la 7 ani.

(2) Vătămarea fătului, în timpul nașterii, care a cauzat ulterior copilului o vătămare corporală, se pedepsește cu închisoarea de la unu la 5 ani, iar dacă a avut ca urmare moartea copilului pedeapsa este închisoarea de la 2 la 7 ani.

(3) Vătămarea fătului în timpul sarcinii, prin care s-a cauzat ulterior copilului o vătămare corporală, se pedepsește cu închisoarea de la 3 luni la 2 ani, iar dacă a avut ca urmare moartea copilului pedeapsa este închisoarea de la 6 luni la 3 ani.

(4) Vătămarea fătului săvârșită în timpul nașterii de către mama aflată în stare de tulburare psihică se sancționează cu pedeapsa prevăzută în alin. (1) și alin. (2), ale cărei limite se reduc la jumătate.

(5) Dacă faptele prevăzute în alin. (1)-(4) au fost săvârșite din culpă, limitele speciale ale pedepsei se reduc la jumătate.

(6) Nu constituie infracțiune faptele prevăzute în alin. (1)-(3) săvârșite de un medic sau de persoana autorizată să asiste nașterea sau să urmărească sarcina, dacă acestea au fost săvârșite în cursul actului medical, cu respectarea prevederilor specifice profesiei și au fost făcute în interesul femeii gravide sau al fătului, ca urmare a riscului inerent exercitării actului medical.

(7) Vătămarea fătului în perioada sarcinii de către femeia însărcinată nu se pedepsește.

Capitolul V. Infracțiuni privind obligația de asistență a celor în primejdie

Art. 203. Lăsarea fără ajutor a unei persoane aflate în dificultate. (1) Omisiunea de a da ajutorul necesar sau de a anunța de îndată autoritățile de către cel care a găsit o persoană a cărei viață, integritate corporală sau sănătate este în pericol și nu are putința de a se salva se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la un an sau cu amendă.

(2) Fapta nu constituie infracțiune dacă, prin acordarea ajutorului, autorul s-ar expune unui pericol grav cu privire la viața, integritatea corporală sau sănătatea sa. **[R.A.: art. 315 și art. 316 CP 1969]**

Art. 204. Împiedicarea ajutorului. Împiedicarea intervenției ajutoarelor pentru salvarea unei persoane de la un pericol iminent și grav pentru viața, integritatea corporală sau sănătatea acesteia se pedepsește cu închisoare de la unu la 3 ani sau cu amendă.

Titlul IV. Proceduri speciale

Capitolul I. Acordul de recunoaștere a vinovăției

Art. 478. Titularii acordului de recunoaștere a vinovăției și limitele acestuia.

(1) În cursul urmăririi penale, după punerea în mișcare a acțiunii penale, inculpatul și procurorul pot încheia un acord, ca urmare a recunoașterii vinovăției de către inculpat.

(2) Efectele acordului de recunoaștere a vinovăției sunt supuse avizului procurorului ierarhic superior.

(3) Acordul de recunoaștere a vinovăției poate fi inițiat atât de către procuror, cât și de către inculpat.

(4) Limitele încheierii acordului de recunoaștere a vinovăției se stabilesc prin avizul prealabil și scris al procurorului ierarhic superior.

(5) Dacă acțiunea penală s-a pus în mișcare față de mai mulți inculpați, se poate încheia un acord de recunoaștere a vinovăției distinct cu fiecare dintre aceștia, fără a fi adusă atingere prezumției de nevinovăție a inculpaților pentru care nu s-a încheiat acord.

(6)^[1] Inculpații minori pot încheia acorduri de recunoaștere a vinovăției, cu încuviințarea reprezentantului lor legal, în condițiile prezentului capitol.

Art. 479.^[2] Obiectul acordului de recunoaștere a vinovăției. Acordul de recunoaștere a vinovăției are ca obiect recunoașterea comiterii faptei și acceptarea încadrării juridice pentru care a fost pusă în mișcare acțiunea penală și privește felul și cuantumul pedepsei, precum și forma de executare a acesteia, respectiv felul măsurii educative ori, după caz, soluția de renunțare la aplicarea pedepsei sau de amânare a aplicării pedepsei.

Art. 480. Condițiile încheierii acordului de recunoaștere a vinovăției. (1)^[3] Acordul de recunoaștere a vinovăției se poate încheia numai cu privire la infracțiunile pentru care legea prevede pedeapsa amenzii sau a închisorii de cel mult 15 ani.

(2) Acordul de recunoaștere a vinovăției se încheie atunci când, din probele administrate, rezultă suficiente date cu privire la existența faptei pentru care s-a pus în mișcare acțiunea penală și cu privire la vinovăția inculpatului. La încheierea acordului de recunoaștere a vinovăției, asistența juridică este obligatorie.

(3)^[4] *Abrogat.*

(4)^[5] Inculpatul beneficiază de reducerea cu o treime a limitelor de pedeapsă prevăzute de lege în cazul pedepsei închisorii și de reducerea cu o pătrime a limitelor

^[1] Alin. (6) al art. 478 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. II pct. 118 din O.U.G. nr. 18/2016.

^[2] Art. 479 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. II pct. 119 din O.U.G. nr. 18/2016.

^[3] Alin. (1) al art. 480 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. II pct. 120 din O.U.G. nr. 18/2016.

^[4] Alin. (3) al art. 480 a fost abrogat prin art. 102 pct. 288 din Legea nr. 255/2013.

^[5] Alin. (4) al art. 480 a fost introdus prin art. II pct. 121 din O.U.G. nr. 18/2016. Menționăm că, prin Decizia nr. 25/2014 (M. Of. nr. 935 din 22 decembrie 2014), Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, stabilise că procurorul nu poate, în faza de urmărire penală, în procedura acordului de recunoaștere a vinovăției, să rețină

de pedeapsă prevăzute de lege în cazul pedepsei amenzii. Pentru inculpații minori se va ține seama de aceste aspecte la alegerea măsurii educative; în cazul măsurilor educative privative de libertate, limitele perioadelor pe care se dispun aceste măsuri, prevăzute de lege, se reduc cu o treime.

Art. 481. Forma acordului de recunoaștere a vinovăției. (1) Acordul de recunoaștere a vinovăției se încheie în formă scrisă.

(2) În situația în care se încheie acord de recunoaștere a vinovăției, procurorul nu mai întocmește rechizitoriu cu privire la inculpații cu care a încheiat acord.

Art. 482.^[1] Conținutul acordului de recunoaștere a vinovăției. (1) Acordul de recunoaștere a vinovăției cuprinde:

- a) data și locul încheierii;
- b) numele, prenumele și calitatea celor între care se încheie;
- c) date privitoare la persoana inculpatului, prevăzute la art. 107 alin. (1);
- d) descrierea faptei ce formează obiectul acordului;
- e) încadrarea juridică a faptei și pedeapsa prevăzută de lege;
- f) probele și mijloacele de probă;
- g) declarația expresă a inculpatului prin care recunoaște comiterea faptei și acceptă încadrarea juridică pentru care a fost pusă în mișcare acțiunea penală;
- h) felul și cuantumul pedepsei ori ale măsurii educative, precum și forma de executare a pedepsei ori soluția de renunțare la aplicarea pedepsei sau de amânare a aplicării pedepsei, cu privire la care s-a ajuns la un acord între procuror și inculpat;
- i) semnătura procurorului, inculpatului, avocatului și, după caz, a reprezentantului legal.

(2) În cazul neîncheierii acordului de recunoaștere a vinovăției sau al respingerii acestuia prin hotărâre judecătorească definitivă, declarația dată de inculpat în vederea încheierii acordului de recunoaștere a vinovăției nu poate fi folosită pentru soluționarea cauzei în lipsa acordului expres al acestuia, exprimat în scris în prezența apărătorului ales sau numit din oficiu. În lipsa acestui acord, actul care consemnează declarația dată de inculpat în vederea încheierii acordului de recunoaștere a vinovăției se înlătură din dosarul cauzei.

Art. 483. Sesizarea instanței cu acordul de recunoaștere a vinovăției. (1) După încheierea acordului de recunoaștere a vinovăției, procurorul sesizează instanța căreia i-ar reveni competența să judece cauza în fond și trimite acesteia acordul de recunoaștere a vinovăției, însoțit de dosarul de urmărire penală.

(2) În situația în care se încheie acordul numai cu privire la unele dintre fapte sau numai cu privire la unii dintre inculpați, iar pentru celelalte fapte sau inculpați se dispune trimiterea în judecată, sesizarea instanței se face separat. Procurorul

dispozițiile art. 396 alin. (10) CPP, cu consecințe directe asupra reducerii limitelor de pedeapsă prevăzute de lege pentru infracțiunea săvârșită.

^[1] Art. 482 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. II pct. 5 din Legea nr. 214/2023. Menționăm că, prin Decizia nr. 490/2022 (M. Of. nr. 1240 din 22 decembrie 2022), Curtea Constituțională a admis excepția de neconstituționalitate și a constatat că dispozițiile art. 482 alin. (1) lit. g) CPP sunt constituționale în măsura în care declarația dată de inculpat în vederea încheierii acordului de recunoaștere a vinovăției nu poate fi folosită, împotriva voinței inculpatului, ca probă în procesul penal, în scopul soluționării cauzei conform procedurii penale de drept comun.

înaintează instanței numai actele de urmărire penală care se referă la faptele și persoanele care au făcut obiectul acordului de recunoaștere a vinovăției.

(3) În cazul în care sunt incidente dispozițiile art. 23 alin. (1), procurorul înaintează instanței acordul de recunoaștere a vinovăției însoțit de tranzacție sau de acordul de mediere.

Art. 484.^[1] Procedura în fața instanței. (1) Dacă acordului de recunoaștere a vinovăției îi lipsește vreuna dintre mențiunile prevăzute la art. 482 sau dacă nu au fost respectate condițiile prevăzute la art. 483, instanța dispune acoperirea omisiunilor în cel mult 5 zile și sesizează în acest sens conducătorul parchetului care a emis acordul.

(2) La termenul fixat se citează inculpatul, celelalte părți și persoana vătămată. Instanța se pronunță asupra acordului de recunoaștere a vinovăției prin sentință, în ședință publică, după ascultarea procurorului, a inculpatului și avocatului acestuia, precum și, dacă sunt prezente, a celorlalte părți și a persoanei vătămate.

(3)^[2] Dispozițiile cuprinse în titlul III al părții speciale privind judecata care nu sunt contrare dispozițiilor prezentului capitol se aplică în mod corespunzător.

Art. 485. Soluțiile instanței. (1)^[3] Instanța, analizând acordul, pronunță una dintre următoarele soluții:

a) admite acordul de recunoaștere a vinovăției și pronunță soluția cu privire la care s-a ajuns la un acord, dacă sunt îndeplinite condițiile prevăzute la art. 480-482 cu privire la toate faptele reținute în sarcina inculpatului, care au făcut obiectul acordului;

b) respinge acordul de recunoaștere a vinovăției și trimite dosarul procurorului în vederea continuării urmăririi penale, dacă nu sunt îndeplinite condițiile prevăzute la art. 480-482 cu privire la toate faptele reținute în sarcina inculpatului, care au făcut obiectul acordului, sau dacă apreciază că soluția cu privire la care s-a ajuns la un acord între procuror și inculpat este nelegală sau nejustificat de blândă în raport cu gravitatea infracțiunii sau pericolozitatea infractorului.

(2) Instanța poate admite acordul de recunoaștere a vinovăției numai cu privire la unii dintre inculpați.

(3) În situația prevăzută la alin. (1) lit. b), instanța se pronunță din oficiu cu privire la starea de arest a inculpaților.

(4) Dispozițiile art. 396 alin. (9), art. 398 și art. 399 se aplică în mod corespunzător.

Recurs în interesul legii. Prin Decizia nr. 5/2017 (M. Of. nr. 375 din 19 mai 2017), Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul competent să judece recursul în interesul legii, a admis recursul în interesul legii declarat de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și, în interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 485 alin. (1) lit. b) teza I din Codul de procedură penală, a stabilit:

^[1] Art. 484 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. II pct. 122 din O.U.G. nr. 18/2016. Menționăm că, prin Decizia nr. 235/2015 (M. Of. nr. 364 din 26 mai 2015), Curtea Constituțională a admis excepția de neconstituționalitate și a constatat că soluția legislativă cuprinsă în art. 484 alin. (2) CPP, care exclude persoana vătămată, partea civilă și partea responsabilă civilmente de la audierea în fața instanței de fond, este neconstituțională.

^[2] Alin. (3) al art. 484 a fost introdus prin art. I pct. 11 din Legea nr. 130/2021.

^[3] Alin. (1) al art. 485 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. II pct. 123 din O.U.G. nr. 18/2016.

„Retragerea de către inculpat, în fața instanței de judecată, a consimțământului valabil exprimat în cursul urmăririi penale, în condițiile art. 482 lit. g) din Codul de procedură penală, nu constituie temei pentru respingerea acordului de recunoaștere a vinovăției”.

Art. 486.^[1] Soluționarea acțiunii civile. (1) În cazul în care instanța admite acordul de recunoaștere a vinovăției și între părți s-a încheiat tranzacție sau acord de mediere cu privire la acțiunea civilă, instanța ia act de aceasta prin sentință.

(2) În cazul în care instanța admite acordul de recunoaștere a vinovăției și între părți nu s-a încheiat tranzacție sau acord de mediere cu privire la acțiunea civilă, instanța lasă nesoluționată acțiunea civilă. În această situație, hotărârea prin care s-a admis acordul de recunoaștere a vinovăției nu are autoritate de lucru judecat asupra întinderii prejudiciului în fața instanței civile.

Dezlegarea unor chestiuni de drept. Prin Decizia nr. 69/2023 (M. Of. nr. 1122 din 13 decembrie 2023), Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie civilă, a admis sesizarea formulată de Curtea de Apel București, Secția a VIII-a contencios administrativ și fiscal, în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile și, în interpretarea art. 10 alin. (1) din Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale, cu modificările și completările ulterioare (forma în vigoare la data de 20 noiembrie 2018), în corelație cu art. 486 alin. (2) din Codul de procedură penală, a stabilit: *„În ipoteza pronunțării unei soluții de condamnare a inculpatului care achită integral pretențiile părții civile, în condițiile art. 10 alin. (1) din Legea nr. 241/2005, ca urmare a admitterii unui acord de recunoaștere a vinovăției în condițiile art. 478 și următoarele din Codul de procedură penală, hotărârea penală are autoritate de lucru judecat asupra întinderii prejudiciului în fața instanței civile, nefiind incidente prevederile art. 486 alin. (2) din Codul de procedură penală”.*

Art. 487. Cuprinsul sentinței. Sentința cuprinde în mod obligatoriu:

- a) mențiunile prevăzute la art. 370 alin. (4), art. 403 și 404;
- b) fapta pentru care s-a încheiat acordul de recunoaștere a vinovăției și încadrarea juridică a acesteia.

Art. 488.^[2] Calea de atac. (1)^[3] Împotriva sentinței pronunțate potrivit art. 485 și 486, procurorul, inculpatul, celelalte părți și persoana vătămată pot declara apel, în termen de 10 zile de la comunicare.

(2) Apelul poate fi declarat în condițiile art. 409, care se aplică în mod corespunzător.

(3) La soluționarea apelului se citează părțile și persoana vătămată.

(4) Instanța de apel pronunță una dintre următoarele soluții:

- a) respinge apelul, menținând hotărârea atacată, dacă apelul este tardiv sau inadmisibil ori nefondat;

^[1] Art. 486 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. 102 pct. 291 din Legea nr. 255/2013.

^[2] Art. 488 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. 102 pct. 292 din Legea nr. 255/2013.

^[3] Alin. (1)-(3) ale art. 488 sunt reproduse astfel cum au fost modificate prin art. II pct. 124 din O.U.G. nr. 18/2016. Menționăm că, prin Decizia nr. 235/2015 (M. Of. nr. 364 din 26 mai 2015), Curtea Constituțională a admis excepția de neconstituționalitate și a constatat că dispozițiile art. 488 CPP sunt neconstituționale.

b)^[1] admite apelul, desființează sentința prin care acordul de recunoaștere a fost admis și pronunță o nouă hotărâre, procedând potrivit art. 485 și 486, care se aplică în mod corespunzător;

c) admite apelul, desființează sentința prin care acordul de recunoaștere a fost respins, admite acordul de recunoaștere a vinovăției, dispozițiile art. 485 alin. (1) lit. a) și art. 486 aplicându-se în mod corespunzător.

Capitolul I¹. Contestația privind durata procesului penal^[2]

Art. 488¹. Introducerea contestației. (1) Dacă activitatea de urmărire penală sau de judecată nu se îndeplinește într-o durată rezonabilă, se poate face contestație, solicitându-se accelerarea procedurii.

(2) Contestația poate fi introdusă de către suspect, inculpat, persoana vătămată, partea civilă și partea responsabilă civilmente. În cursul judecății, contestația poate fi introdusă și de către procuror.

(3) Contestația poate fi formulată după cum urmează:

a) după cel puțin un an de la începerea urmăririi penale, pentru cauzele aflate în cursul urmăririi penale;

b) după cel puțin un an de la trimiterea în judecată, pentru cauzele aflate în cursul judecății în primă instanță;

c) după cel puțin 6 luni de la sesizarea instanței cu o cale de atac, pentru cauzele aflate în căile de atac ordinare sau extraordinare.

(4) Contestația poate fi retrasă oricând până la soluționarea acesteia. Contestația nu mai poate fi reiterată în cadrul aceleiași faze procesuale în care a fost retrasă.

Art. 488². Competența de soluționare. (1) Competența de soluționare a contestației aparține după cum urmează:

a) în cauzele penale aflate în cursul urmăririi penale, judecătorului de drepturi și libertăți de la instanța căreia i-ar reveni competența să judece cauza în primă instanță;

b) în cauzele penale aflate în cursul judecății sau în căile de atac, ordinare ori extraordinare, instanței ierarhic superioare celei pe rolul căreia se află cauza.

(2) Când procedura judiciară cu privire la care se formulează contestația se află pe rolul Înaltei Curți de Casație și Justiție, competența de soluționare a contestației aparține unui alt complet din cadrul aceleiași secții.

Art. 488³. Conținutul contestației. Contestația se formulează în scris și va cuprinde:

a) numele, prenumele, domiciliul sau reședința persoanei fizice, respectiv denumirea și sediul persoanei juridice, precum și calitatea în cauză a persoanei fizice sau juridice care întocmește cererea;

b) numele și calitatea celui care reprezintă partea în proces, iar în cazul reprezentării prin avocat, numele acestuia și sediul profesional;

^[1] Lit. b) de la alin. (4) al art. 488 este reprodusă astfel cum a fost modificată prin art. II pct. 125 din O.U.G. nr. 18/2016.

^[2] Capitolul I¹ (art. 488¹-488⁶) a fost introdus prin art. 102 pct. 293 din Legea nr. 255/2013.

- c) adresa de corespondență;
- d) denumirea parchetului sau a instanței și numărul dosarului;
- e) motivele de fapt și de drept pe care se întemeiază contestația;
- f) data și semnătura.

Art. 488¹. Procedura de soluționare a contestației. (1) Judecătorul de drepturi și libertăți sau instanța, în vederea soluționării contestației, dispune următoarele măsuri:

a) informarea procurorului, respectiv instanței pe rolul căreia se află cauza, cu privire la contestația formulată, cu mențiunea posibilității de a formula un punct de vedere cu privire la aceasta;

b) transmiterea în cel mult 5 zile a dosarului sau a unei copii certificate a dosarului cauzei de către procuror, respectiv de către instanța pe rolul căreia se află cauza;

c) informarea celorlalte părți din proces și, după caz, a celorlalte persoane prevăzute la art. 488¹ alin. (2) cu privire la contestația formulată și la dreptul de a-și exprima punctul de vedere în termenul acordat în acest scop de judecătorul de drepturi și libertăți sau de instanță.

(2) În cazul în care suspectul sau inculpatul este privat de libertate, în cauza respectivă sau în altă cauză, informarea prevăzută la alin. (1) lit. c) se va face atât către acesta, cât și către avocatul, ales sau numit din oficiu, al acestuia.

(3) Netransmiterea punctului de vedere prevăzut la alin. (1) lit. a) și c) în termenul stabilit de instanță nu împiedică soluționarea contestației.

(4) Judecătorul de drepturi și libertăți sau instanța soluționează contestația în cel mult 20 zile de la înregistrarea acesteia.

(5)^[1] Contestația se soluționează prin încheiere, în camera de consiliu, cu citarea părților, a subiecților procesuali principali și cu participarea procurorului. Neprezentarea persoanelor legal citate nu împiedică soluționarea contestației.

Art. 488⁵. Soluționarea contestației. (1) Judecătorul de drepturi și libertăți sau instanța, soluționând contestația, verifică durata procedurilor pe baza lucrărilor și a materialului din dosarul cauzei și a punctelor de vedere prezentate și se pronunță prin încheiere.

(2) Judecătorul de drepturi și libertăți sau instanța, în aprecierea caracterului rezonabil al duratei procedurii judiciare, va lua în considerare următoarele elemente:

- a) natura și obiectul cauzei;
- b) complexitatea cauzei, inclusiv prin luarea în considerare a numărului de participanți și a dificultăților de administrare a probelor;
- c) elementele de extraneitate ale cauzei;
- d) faza procesuală în care se află cauza și durata fazelor procesuale anterioare;
- e) comportamentul contestatorului în procedura judiciară analizată, inclusiv din perspectiva exercitării drepturilor sale procesuale și procedurale și din perspectiva îndeplinirii obligațiilor sale în cadrul procesului;
- f) comportamentul celorlalți participanți în cauză, inclusiv al autorităților implicate;

^[1] Alin. (5) al art. 488⁴ este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. II pct. 126 din O.U.G. nr. 18/2016. Menționăm că, prin Decizia nr. 423/2015 (M. Of. nr. 538 din 20 iulie 2015), Curtea Constituțională a admis excepția de neconstituționalitate și a constatat că soluția legislativă cuprinsă în art. 488⁴ alin. (5) CPP, potrivit căreia contestația privind durata procesului penal se soluționează „fără participarea părților și a procurorului”, este neconstituțională.

- g) intervenția unor modificări legislative aplicabile cauzei;
- h) alte elemente de natură să influențeze durata procedurii.

Art. 488⁶. Soluții. (1) Când apreciază contestația ca fiind întemeiată, judecătorul de drepturi și libertăți sau instanța admite contestația și stabilește termenul în care procurorul să rezolve cauza potrivit art. 327, respectiv instanța de judecată să soluționeze cauza, precum și termenul în care o nouă contestație nu poate fi formulată.

(2) În toate cazurile, judecătorul de drepturi și libertăți sau instanța care soluționează contestația nu va putea da îndrumări și nici nu va putea oferi dezlegări asupra unor probleme de fapt sau de drept care să anticipeze modul de soluționare a procesului ori care să aducă atingere libertății judecătorului cauzei de a hotări, conform legii, cu privire la soluția ce trebuie dată procesului, ori, după caz, libertății procurorului de a pronunța soluția pe care o consideră legală și temeinică.

(3) Dacă s-a constatat depășirea duratei rezonabile, o nouă contestație în aceeași cauză se va soluționa cu luarea în considerare exclusiv a motivelor invocate ulterior contestației anterioare.

(4) Abuzul de drept constând în formularea cu rea-credință a contestației se sancționează cu amendă judiciară de la 1.000 lei la 7.000 lei și la plata cheltuielilor judiciare ocazionate.

(5) Încheierea se motivează în termen de 5 zile de la pronunțare. Dosarul se restituie în ziua motivării.

(6) Hotărârea se comunică contestatorului și se transmite spre informare tuturor părților sau persoanelor dintre cele enumerate la art. 488⁴ alin. (1) lit. c), din dosarul cauzei, care sunt ținute să respecte termenele cuprinse în aceasta.

(7) Încheierea prin care judecătorul de drepturi și libertăți sau instanța soluționează contestația nu este supusă niciunei căi de atac.

(8) Contestația formulată cu nerespectarea termenelor prevăzute de prezentul capitol se restituie administrativ.

Recurs în interesul legii. Prin Decizia nr. 7/2022 (M. Of. nr. 484 din 16 mai 2022), Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul pentru soluționarea recursului în interesul legii, a admis recursul în interesul legii formulat de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și, în interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 488⁶ alin. (1) din Codul de procedură penală raportat la art. 285 din același cod și art. 154 din Codul penal, a stabilit:

„În cauzele având ca obiect contestații privind durata procesului în cazul faptelor ai căror autori nu au fost identificați (sau identificabili), deși organele de urmărire penală au depus diligențele necesare în acest scop, se stabilesc termene în vederea finalizării urmăririi penale (ce implică și identificarea făptuitorilor) și, respectiv, în care o nouă contestație nu poate fi formulată”.

Capitolul II. Procedura privind tragerea la răspundere penală a persoanei juridice

Legislație conexă: art. 135-151 CP.

Art. 489. Dispoziții generale. (1) În cazul infracțiunilor săvârșite de persoanele juridice prevăzute la art. 135 alin. (1) din Codul penal în realizarea obiectului de

activitate sau în interesul ori în numele persoanei juridice, dispozițiile prezentului cod se aplică în mod corespunzător, cu derogările și completările prevăzute în prezentul capitol.

(2) Sunt aplicabile în procedura privind tragerea la răspundere penală a persoanei juridice și dispozițiile procedurii de cameră preliminară, care se aplică în mod corespunzător. *[R.A.: art. 479¹ CPP 1968]*

Art. 490. Obiectul acțiunii penale. Acțiunea penală are ca obiect tragerea la răspunderea penală a persoanelor juridice care au săvârșit infracțiuni. *[R.A.: art. 479² alin. (1) CPP 1968]*

Art. 491.^[1] Reprezentarea persoanei juridice. (1) Persoana juridică este reprezentată la îndeplinirea actelor procesuale și procedurale de reprezentantul său legal.

(2) Dacă pentru aceeași faptă sau pentru fapte conexe s-a pus în mișcare acțiunea penală și împotriva reprezentantului legal al persoanei juridice, aceasta își numește un mandatar pentru a o reprezenta.

(3) În cazul prevăzut la alin. (2), dacă persoana juridică nu și-a numit un mandatar, acesta este desemnat, după caz, de către procurorul care efectuează sau supraveghează urmărirea penală, de către judecătorul de cameră preliminară sau de către instanță, din rândul practicienilor în insolvență, autorizați potrivit legii. Practicienilor în insolvență astfel desemnați li se aplică, în mod corespunzător, dispozițiile art. 273 alin. (1), (2), (4) și (5). *[R.A.: art. 479² alin. (2)-(5) CPP 1968]*

Art. 492.^[2] Locul de citare a persoanei juridice. (1) Persoana juridică se citează la sediul acesteia. Dacă sediul este fictiv ori persoana juridică nu mai funcționează la sediul declarat, iar noul sediu nu este cunoscut, la sediul organului judiciar se afișează o înștiințare, dispozițiile art. 259 alin. (5) aplicându-se în mod corespunzător.

(2) Dacă persoana juridică este reprezentată prin mandatar, numit în condițiile art. 491 alin. (2) și (3), citarea se face la locuința mandatarului ori la sediul practicianului în insolvență desemnat în calitatea de mandatar. *[R.A.: art. 479⁴ CPP 1968]*

Art. 493.^[3] Măsurile preventive. (1) Judecătorul de drepturi și libertăți, în cursul urmăririi penale, la propunerea procurorului, sau, după caz, judecătorul de cameră preliminară ori instanța poate dispune, dacă există motive temeinice care justifică suspiciunea rezonabilă că persoana juridică a săvârșit o faptă prevăzută de legea penală și numai pentru a se asigura buna desfășurare a procesului penal, una sau mai multe dintre următoarele măsuri:

a) interdicția inițierii ori, după caz, suspendarea procedurii de dizolvare sau lichidare a persoanei juridice;

b) interdicția inițierii ori, după caz, suspendarea fuziunii, a divizării sau a reducerii capitalului social al persoanei juridice, începută anterior sau în cursul urmăririi penale;

c) interzicerea unor operațiuni patrimoniale, susceptibile de a antrena diminuarea activului patrimonial sau insolvența persoanei juridice;

d) interzicerea încheierii anumitor acte juridice, stabilite de organul judiciar;

^[1] Art. 491 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. 102 pct. 294 din Legea nr. 255/2013.

^[2] Art. 492 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. 102 pct. 295 din Legea nr. 255/2013.

^[3] Art. 493 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. 102 pct. 296 din Legea nr. 255/2013.

e) interzicerea desfășurării activităților de natura celor cu ocazia cărora a fost comisă infracțiunea.

(2) Pentru a asigura respectarea măsurilor prevăzute la alin. (1), persoana juridică poate fi obligată la depunerea unei cauțiuni constând într-o sumă de bani care nu poate fi mai mică de 10.000 lei. Cauțiunea se restituie la data rămânării definitive a hotărârii de condamnare, de amânare a aplicării pedepsei, de renunțare la aplicarea pedepsei sau de încetare a procesului penal, pronunțate în cauză, dacă persoana juridică a respectat măsura sau măsurile preventive, precum și în cazul în care, prin hotărâre definitivă, s-a dispus achitarea persoanei juridice.

(3) Cauțiunea nu se restituie în cazul nerespectării de către persoana juridică a măsurii sau a măsurilor preventive luate, făcându-se venit la bugetul de stat la data rămânării definitive a hotărârii pronunțate în cauză, precum și dacă s-a dispus plata din cauțiune, în ordinea următoare, a despăgubirilor bănești acordate pentru repararea pagubelor cauzate de infracțiune, a cheltuielilor judiciare sau a amenzii.

(4) Măsurile preventive prevăzute la alin. (1) pot fi dispuse pe o perioadă de cel mult 60 de zile, cu posibilitatea prelungirii în cursul urmăririi penale și a menținerii în cursul procedurii de cameră preliminară și al judecării, dacă se mențin temeiurile care au determinat luarea acestora, fiecare prelungire neputând depăși 60 de zile.

(5) În cursul urmăririi penale, măsurile preventive se dispun de judecătorul de drepturi și libertăți prin încheiere motivată dată în camera de consiliu, cu citirea persoanei juridice.

(6) Participarea procurorului este obligatorie.

(7) Împotriva încheierii se poate face contestație la judecătorul de drepturi și libertăți sau, după caz, la judecătorul de cameră preliminară ori instanța ierarhic superioară, de către persoana juridică și procuror, în termen de 24 de ore de la pronunțare, pentru cei prezenți, și de la comunicare, pentru persoana juridică lipsă.

(8) Măsurile preventive se revocă de către judecătorul de drepturi și libertăți la cererea procurorului sau a persoanei juridice, iar de către judecătorul de cameră preliminară și de către instanță și din oficiu, numai când se constată că nu mai există temeiurile care au justificat luarea sau menținerea acestora. Dispozițiile alin. (5)-(7) se aplică în mod corespunzător.

(9) Împotriva reprezentantului persoanei juridice sau a mandatarului acesteia pot fi luate măsurile prevăzute la art. 265 și art. 283 alin. (2), iar față de practicianul în insolvență, măsura prevăzută la art. 283 alin. (2).

(10) Luarea măsurilor preventive nu împiedică luarea măsurilor asigurătorii conform art. 249-256. [R.A.: art. 479⁵ CPP 1968]

Recurs în interesul legii. Prin Decizia nr. 18/2020 (M. Of. nr. 390 din 14 aprilie 2021), Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul pentru soluționarea recursurilor în interesul legii, a admis recursul în interesul legii formulat de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și, în interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 493 alin. (1) lit. a) din Codul de procedură penală, a stabilit:

„Interdicția inițierii ori, după caz, suspendarea procedurii de dizolvare sau lichidare a persoanei juridice nu vizează și dizolvarea, respectiv lichidarea în procedura falimentului prevăzută de Legea nr. 85/2014 privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență”.